

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันวิทยาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการแพทย์ ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความรู้ใหม่ซึ่งส่งผลให้การดำรงชีวิตของมนุษย์ ตลอดจนการจัดบริการสังคม เช่น การดูแลสุขภาพอนามัยทำได้ดีขึ้น ความรู้ใหม่ดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นผลจากการวิจัยซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าหาข้อเท็จจริง หากคำตอบที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ของคำถามหรือข้อสงสัยด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยมีกระบวนการดำเนินงานอย่างมีระบบระเบียบแบบแผน และมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน (จรัส สุวรรณเวลา และคณะ 2528 : 77; บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ 2524 : 2) ดังนั้นการวิจัยจึงเป็น เครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ในศาสตร์แขนงต่าง ๆ

วิชาชีพการพยาบาลได้รับการยอมรับโดยทั่วไปว่า เป็นวิชาชีพที่มีความรับผิดชอบสูง และมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ พยาบาลในฐานะบุคลากรที่มีวิทยาศาสตร์สุขภาพจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าและวิจัย เพื่อค้นหาคำตอบสำหรับปัญหาหรือปรากฏการณ์ทางการพยาบาล และพัฒนาองค์ความรู้ของวิชาชีพเพื่อนำไปใช้ เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติการพยาบาลให้มีคุณภาพ ตลอดจนใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานต่าง ๆ ของพยาบาลทุกระดับให้มีประสิทธิภาพ (Treece and Treece 1977 : 4-17; ประภา สัมประสูตร 2526 : 95) การวิจัยทางการพยาบาลจึงก่อให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของบริการพยาบาล พยาบาลอาจมีบทบาทเป็นผู้ทำวิจัย เป็นผู้นำผลการวิจัยไปใช้ เป็นผู้สนับสนุนการวิจัย เป็นผู้ประสานงานการวิจัย ซึ่งแต่ละบทบาทมีความสำคัญต่อการปฏิบัติการพยาบาล การบริหารการพยาบาล และการศึกษาพยาบาล

ในทศวรรษที่ผ่านมา พยาบาลในประเทศไทยได้มีความตื่นตัวและได้ทำวิจัยมากขึ้น จากการวิเคราะห์ผลงานวิจัยทางการพยาบาลในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2515-2524 โดย เอี่ยมพร ทองกระจาย และ เพชรไสว เลียงจินดาถาวร (2527 : 240) พบว่า มีจำนวน 236 เรื่อง ส่วนใหญ่มุ่งเน้นทางด้านการปฏิบัติการพยาบาล และ เน้นการวิจัยประยุกต์เพื่อใช้ผลงานวิจัยในการแก้ปัญหาหรือ เพื่อการตัดสินใจมากกว่าการวิจัยพื้นฐาน เพื่อสร้างทฤษฎี (ยุวดี ภาษา และคณะ

2526 : 21) แม้ว่าการวิจัยจะอยู่ในความสนใจของพยาบาลสูง แต่ในทางปฏิบัติพบว่าผลงานวิจัยทางการพยาบาลมากกว่าร้อยละ 70 - 80 เป็นวิทยานิพนธ์ซึ่งเป็นผลผลิตของการศึกษาในระดับปริญญาโทของพยาบาล (ยุวดี ภาษา 2527 : 79) ส่วนการวิจัยโดยอาจารย์พยาบาลและพยาบาลมีจำนวนน้อย (วิเชียร ทวีลาภ, ใน มยุรา กาญจนางกูร, บรรณาธิการ 2527 : 129) สิ่งแวดล้อมในการทำงานไม่เอื้ออำนวยต่อการวิจัย ขาดบรรยากาศในการทำวิจัยเพราะมีงานประจำมากเกินไป (จริยาวัตร คมพยัคฆ์ 2527 : 132) การวิจัยทางการพยาบาลเท่าที่ผ่านมามีส่วนใหญ่มุ่งเน้นการดำเนินการตามความสนใจ และความสะดวกของผู้วิจัย และค่อนข้างจะเน้นกลวิธีในการวิจัยมากกว่าการแสวงหาข้อมูล ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการสาธารณสุขของประเทศ (วรรณวิไล จันทราภา 2524 : 1) การทำวิจัยในลักษณะต่างคนต่างทำ จึงทำให้มีผลงานวิจัยที่ซ้ำซ้อนกัน และกระจุกกระจายตามหน่วยงานต่าง ๆ ขาดแหล่งรวบรวมผลงานวิจัย (จริยาวัตร คมพยัคฆ์ 2527 : 135) การนำผลการวิจัยทางการพยาบาลไปใช้ในการปฏิบัติงานของพยาบาลโดยทั่วไปพบว่า มีการประยุกต์ใช้น้อยหรือไม่เต็มที่ (ประภา ลี้มประสูต 2526 : 101; วรรณวิไล จันทราภา 2525 : 196; สมบัติ พันธุ์คง 2525 : 27) จากสภาพการณ์ดังกล่าวพอประเมินได้ว่าการวิจัยทางการพยาบาลในปัจจุบันค่อนข้างจะมีอุปสรรคและข้อจำกัด

ในปัจจุบันวงการสาธารณสุขมีการตื่นตัวเกี่ยวกับการวิจัยมากขึ้น ในแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 5 กำหนดให้การวิจัยเป็นนโยบายอย่างหนึ่งที่จะนำไปสู่การให้บริการที่ดี และส่งผลให้ประชาชนมีสุขภาพสมบูรณ์ (ประภา ลี้มประสูต 2526 : 2) ประกอบกับบทบาทของพยาบาลจะกว้างขวางและมีความสำคัญมากขึ้นในการแก้ปัญหาสาธารณสุขในอนาคต (กระแสร ชนวงค์ 2523 : 8; ประเวศ วะสี 2520 : 1030; อมร นนทสุต 2519 : 21) ดังนั้นกิจกรรมการวิจัยทางการพยาบาลจึงเป็นที่สนใจและทวีความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ สภาพการวิจัยทางการพยาบาลในประเทศไทยเท่าที่ผ่านมามีจนถึงปัจจุบันแม้จะมีการทำวิจัยมากมาย แต่ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการณ์ของการวิจัยทางการพยาบาล เพื่อให้เห็นสภาพในอนาคตอย่างแท้จริง ทั้ง ๆ ที่การวิจัยทางการพยาบาลมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการสาธารณสุขด้านบริการพยาบาลที่ส่งผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในปัจจุบันและอนาคต ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยซึ่งเป็นพยาบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการณ์ของการวิจัยทางการพยาบาลของประเทศไทยในอนาคต โดยการระดมความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางการพยาบาล โดยใช้การวิจัยอนาคตวิธีหนึ่งคือ เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่ามีประสิทธิภาพในการ

ท่านายอนาคต และโดยเหตุที่ปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้นระยะเวลา 10 ปีข้างหน้า เป็นช่วงเวลาที่มีความเหมาะสมสำหรับการศึกษาสภาพการณ์ของการวิจัยทางการแพทย์ในอนาคต คาดว่าผลการวิจัยจะทำให้เห็นแนวโน้มของภาพรวมของการวิจัยทางการแพทย์ อันเป็นประโยชน์ในการพิจารณาวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการด้านการวิจัยทางการแพทย์ในอนาคต อันมีผลสืบเนื่องไปถึงการพัฒนาบริการพยาบาลให้มีคุณภาพสูงและสอดคล้องกับความเจริญด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ ตลอดจนความต้องการด้านบริการอนามัยของผู้รับบริการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มของการวิจัยทางการแพทย์ของประเทศไทย ในปี พ.ศ.

2539

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาแนวโน้มของการวิจัยทางการแพทย์เกี่ยวกับ

1. เนื้อหาของการวิจัยทางการแพทย์
2. เทคนิคที่ใช้ในการวิจัยทางการแพทย์
3. นักวิจัยทางการแพทย์
4. การส่งเสริมการวิจัยทางการแพทย์
5. การเผยแพร่งานวิจัยทางการแพทย์
6. การใช้ผลการวิจัยทางการแพทย์

ความจำกัดของการวิจัย

เนื่องจาก เทคนิคเคลฟาย เป็นวิธีการที่มุ่งแสวงหาความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อการทำนายเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในอนาคต ผลที่ได้จากการใช้เทคนิคเคลฟายในเรื่อง แนวโน้มของการวิจัยทางการแพทย์ในปี พ.ศ. 2539 จึงเป็นความคิดเห็นกว้าง ๆ ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางการแพทย์ไม่สามารถศึกษาออกมาในรูปแบบเชิงสถิติ

ที่ชัดเจนได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะในกรอบที่กำหนดขึ้น ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมถึงสภาพของการวิจัยทางการแพทย์ทั้งหมดได้

ข้อตกลงเบื้องต้น

วัน เวลาที่แตกต่างกันในการตอบแบบถามแต่ละรอบไม่มีผลต่อความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยทางการแพทย์ หมายถึง การวิจัยสาขาพยาบาลศาสตร์ โดยศึกษารอบคอบงานวิจัยที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการพยาบาล การศึกษาพยาบาลและการบริหารการพยาบาล

แนวโน้มของการวิจัยทางการแพทย์ หมายถึง สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเกี่ยวกับการวิจัยทางการแพทย์ ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ในข้อความที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 และค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมไม่เกิน 1

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบแนวโน้มของการวิจัยทางการแพทย์ในปี พ.ศ. 2539
2. เป็นแนวทางในการจัดการด้านการวิจัยทางการแพทย์ในอนาคต
3. เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจที่จะศึกษาต่อไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย